

Hoe alert is RUG op misstanden studentencorps? Interne controlecommissie (ACI) rapporteert pas in oktober/november!

Hilly Mast @hillymast

10

Een reeks van incidenten bij Vindicat Atque Polit

Wouter Jong

10.1 Inleiding

In het najaar van 2016 komt het Groningse studentencorps *Vindicat Atque Polit* (wat staat voor ‘Handhaaft en Beschaaft’) in opspraak. Diverse incidenten volgen elkaar in korte tijd op. Het start eind september met een zogenoemde Bangalijst die onder Vindicaters wordt verspreid. Het is een lijst met foto’s, telefoonnummers en adressen van 22 studentes. ‘Hoe meer sterren, hoe “beter” in bed’, aldus RTV Noord.¹¹⁸ Kort daarop komt het nieuws naar buiten dat een aspirant-lid van Vindicat tijdens de jaarlijkse ontgroening hoofdletsel heeft opgelopen. Het leidt uiteindelijk tot een aangifte van zware mishandeling door het bestuur van het corps, ook wel de Senaat geheten. Daarmee houdt de stroom aan incidenten echter niet op. In oktober volgt het nieuws dat een 20-jarige student is gearresteerd op verdenking van het beschieten van een Vindicathuis.¹¹⁹ De voorvallen leiden ertoe dat het Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed terugkomt op zijn voornemen om de Nederlandse studentenverenigingen op de lijst van cultureel erfgoed te zetten.¹²⁰ Later die week blijkt dat ook een brandbom naar een Vindicathuis is gegooid.¹²¹ Terwijl de Senaat probeert de reeks aan incidenten onder controle te krijgen, wordt de studentenvereniging geconfronteerd met een nieuwe crisissituatie. Een jongen die nog maar een paar maanden lid is van Vindicat raakt vermist na

¹¹⁸ RTV Noord, 22 september 2016. Nieuws: Studentes te kijk gezet op internet. Op 31 juli 2017 ontleendaan <http://www.rtvnoord.nl/nieuws/168062/Studentes-te-kijk-gezet-op-internet>.

¹¹⁹ ‘Student schoot met luchtbu’s’, *Algemeen Dagblad*, 8 oktober 2016.

¹²⁰ ‘OM onderzoekt geweldsincident Vindicat’, *ANP*, 4 oktober 2016.

¹²¹ ‘Vindicat waakzaam na brandstichting’, *Dagblad van het Noorden*, 8 oktober 2016.

een avondje stappen. Na vier dagen en een zoektocht waar driehonderd Vindicatleden aan meedoen, wordt zijn lichaam in een van de grachten teruggevonden.¹²²

Dit hoofdstuk blikt terug op de reeks van incidenten bij de Groningse studentenvereniging Vindicat. Het staat stil bij de manier waarop Vindicat en betrokken organisaties omgingen met hun verantwoordelijkheid. Daarbij wordt stilgestaan bij de vraag ‘Van wie is deze crisis?’ Want niet alleen Vindicat is betrokken. Ook andere partijen hebben baat bij een goede aanpak van de gebeurtenissen, zoals de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, de gemeente Groningen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en oud-leden van het studentencorps. Soms schieten zij formeel, maar soms ook informeel te hulp. De basis voor deze terugblik is een analyse van de berichtgeving in de media.

10.2 Feitenrelaas

Is het studentikoze humor, of vrouwonvriendelijkheid van het alleraagste niveau? Het blijft onduidelijk wat de makers van ‘De Oprechte Almanak 2016’ beogen. Maar het effect is groot. Hun overzicht van 22 studentes van *Vindicat Atque Polit*, inclusief foto’s, telefoonnummers, studentenhuizen en bedprestaties is waarschijnlijk als interne grap bedoeld, maar belandt al gauw op straat.¹²³ Een rel is geboren als de ‘bangalijst’ door onbekenden op de Groninger stadsblog *Sikkom* wordt gezet. Het studentencorps schorst de dertien leden die bij het opstellen van de lijst zijn betrokken. In een verklaring geeft het bestuur van de studentenvereniging aan ‘zich te distantiëren van de lijst en de gang van zaken te betreuren’.¹²⁴ Voor de nieuwbakken voorzitter van de studentenvereniging, de 22-jarige Stijn Derksen, krijgen de studentes op dat moment prioriteit. In een persbericht verklaart hij:¹²⁵

¹²² ‘Dode in Groningen is Vindicat-student’, *De Stentor*, 11 oktober 2016.

¹²³ ‘Studentencorps Vindicat schorst makers bangalijst’, *Trouw*, 24 september 2016.

¹²⁴ Vindicat, 23 september 2016. Nieuws: ‘Persbericht: Vindicat schorst leden om lijst met studentes’. Op 31 juli 2017 ontleend aan <https://www.vindicat.nl/nieuws/persbericht-vindicat-schorst-leden-om-lijst-met-studentes>.

¹²⁵ Idem.

‘Het bestuur van Vindicat staat volledig achter deze leden en hun families. Dit gaat de grenzen van de studentengrap ver te buiten. Ik wil benadrukken dat deze actie haaks staat op de normen en waarden van Vindicat en hoe wij onze vrouwelijke leden zien. Zij vormen een onmisbaar en waardevol onderdeel van onze vereniging. Ik wil iedereen oproepen om de lijst niet verder te verspreiden.’

De Rijksuniversiteit Groningen laat bij monde van een woordvoerder weten dat ‘De Oprechte Almanak’ een zaak is van de vereniging en dat de universiteit zich er niet mee bemoeit. In de media wordt echter de vergelijking gemaakt met de Vrije Universiteit in Amsterdam die in 2015 wel actief maatregelen nam en slachtoffers opriep om aangifte te doen, toen daar een vergelijkbare lijst circuleerde.

Nog geen week later komt Vindicat opnieuw in het nieuws, als blijkt dat tijdens de introductieweken een aspirant-lid dusdanig hard is aangepakt, dat hij met hoofdletsel in het ziekenhuis moet worden opgenomen. Rector Stijn Derksen van Vindicat betreurt het incident en zegt dat de Rijksuniversiteit Groningen erover is geïnformeerd.¹²⁶ De studentenvereniging start met een intern feitenonderzoek naar de toedracht. De uitkomsten laten op zich wachten omdat Vindicat geen inzage krijgt in het medisch rapport. In Groningen gaat het verhaal rond dat de eerstejaarsstudent zo hard op zijn hoofd is geslagen dat hij een hersenoedeem opliep, een gevaarlijke zwelling die ontstaat door vochtophoping in de hersenen.

In afwachting van de uitkomsten van het onderzoek blijkt een aantal ouderejaars studenten al kort na het voorval te zijn geschorst. Vindicat laat desgevraagd weten dat het via een intern rechtssysteem zal vaststellen of zij moeten worden geroyeerd als lid van de vereniging. Daarvoor is eerst meer duidelijkheid nodig over hun directe betrokkenheid. De Rijksuniversiteit Groningen is wederom terughoudend in het commentaar. Een woordvoerder laat weten dat het weliswaar een uitzonderlijk incident is, maar dat het eerst en vooral een ‘interne kwestie’ van Vindicat is. De universiteit ziet geen reden om aangifte te doen; die keuze ligt volgens de woordvoerder primair bij de betrokken student.

¹²⁶ ‘Hoofdletsel Groningse student bij ontgroening’, *NRC Handelsblad*, 28 september 2016.

In lijn met het eerdere verhaal over de bangalijsj trekken media wederom een vergelijking met eerdere voorvallen in andere studentensteden. Er wordt gerefereerd aan de Universiteit Utrecht, die in 2002 de banden met een studentenvereniging voor twee jaar verbrak toen bleek dat de aspirant-leden tijdens de introductie poep in hun haar kregen gesmeerd.¹²⁷ Minister Jet Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt dat zij de reactie van de universiteit ‘volstrekt onvoldoende’ vindt.¹²⁸ Zij roept de Rijksuniversiteit Groningen op zich te beraden op stappen tegen de studentenvereniging.

Waar de Rijksuniversiteit Groningen nog op afstand blijft, zet de Hanzehogeschool een ferme stap naar voren. Collegevoorzitter Henk Pijlman noemt de schorsing van de ouderejaars ‘ronduit schandalig en buitengewoon zwakjes’.¹²⁹ Hij laat de media weten dat de Hanzehogeschool het bestuur ter verantwoording zal roepen. Pijlman stelt daarnaast dat de Senaat aangifte moet doen, ook als de student dat zelf niet wil doen.

Oud-Vindicater en advocate Bénédicte Ficq sluit zich aan bij het standpunt van Pijlman.

‘Ik vind het nogal zwak dat het bestuur zegt dat de kous af is omdat deze jongen geen aangifte wil doen. Dat er een intern systeem is met regels waar leden zich aan moeten houden, is niet vreemd, maar die moeten nooit in de plaats komen van ons eigen rechtssysteem’, aldus Ficq.¹³⁰

Burgemeester Den Oudsten mengt zich eveneens in de discussie en onderstreept dat de studentenvereniging zich niet aan het recht kan onttrekken.¹³¹

Als naar buiten komt dat er een ‘zwijgcontract’ bestaat, waarin aspirant-leden op straffe van 25.000 euro beloofden te zwijgen over wat er tijdens ontgroeningen gebeurt, is ook voor de Rijksuniversiteit Groningen de maat vol. Samen met de gemeente Groningen en de Hanzehogeschool keurt de universiteit de uitwassen bij studenten-

127 ‘Groningse student in ziekenhuis na ontgroening’, *NRC Next*, 28 september 2016.

128 ‘Minister laakt RUG na geweldsincident’, *ANP*, 28 september 2016.

129 ‘Nog meer hommeles bij Vindicat’, *Trouw*, 29 september 2016.

130 ‘Groningen wil na incidenten af van de ontgroeningen’, *Het Parool*, 29 september 2016.

131 ‘Rechtspraak van Vindicat onvoldoende’, *Dagblad van het Noorden*, 29 september 2016.

vereniging Vindicat af en dringt aan op een cultuurverandering.¹³² Er vindt overleg plaats met Vindicat. Gezamenlijk besluiten de partijen dat een externe commissie in het leven zal worden geroepen, die toeziet op de beoogde cultuurverandering en herijking van de introductietijd.

Op 4 oktober 2016 maakt Vindicat bekend dat het meewerkt aan het strafrechtelijk onderzoek dat het OM is gestart naar het hoofdletsel van het aspirant-lid.¹³³ De leden die verdacht worden van betrokkenheid bij het incident blijven geschorst. In hetzelfde bericht maakt de Senaat ook melding van een ander incident. ‘Mogelijk heeft een lid van Vindicat met een luchtbuik op een Vindicathuis geschoten’, zo stelt de vereniging.¹³⁴ Betrokkenen krijgen het advies om aangifte te doen bij de politie. Vier dagen later volgt de arrestatie van een student, die inderdaad lid blijkt te zijn van Vindicat.¹³⁵ Bij de arrestatie licht de politie toe dat de student verhaal wilde halen en het voorval los staat van de andere incidenten.¹³⁶

In diezelfde week vindt bij een ander Vindicatpand een poging tot brandstichting plaats.¹³⁷ In een reactie stelt rector Stijn Derksen dat ook dit incident op zichzelf staat. Wel roept hij Vindicaters op om alert te zijn op de brandveiligheid. ‘Wij zijn extra alert, en met ons de autoriteiten’, aldus Derksen.

Op 7 oktober 2016 komt een eerstejaars student en lid van Vindicat niet thuis na een avond stappen.¹³⁸ Een Facebookbericht van zijn huisgenoten wordt ruim 23.000 keer gedeeld en de volgende dag helpen 300 Vindicaters mee met zoeken. Na enkele dagen wordt het lichaam van de student gevonden in een van de grachten. De dood maakt diepe indruk in Groningen en de studentenvereniging gaat een week in rouw. De impact van het ongeluk is ook een maand later nog voelbaar, als Derksen in het *Dagblad van het Noorden* zegt:¹³⁹

132 ‘Groningen wil na incidenten af van de ontgroeningen’, *Het Parool*, 29 september 2016.

133 ‘OM onderzoekt geweldsincident Vindicat’, *ANP*, 4 oktober 2016.

134 ‘OM onderzoekt ernstig geweldsincident bij Vindicat’, *Leidsch Dagblad*, 5 oktober 2016.

135 ‘Student schoot met luchtbuik’, *Algemeen Dagblad*, 8 oktober 2016.

136 ‘Vindicater gearresteerd voor luchtbuik-incident’, *BN De Stem*, 8 oktober 2016.

137 ‘Vindicat waakzaam na brandstichting’, *Dagblad van het Noorden*, 8 oktober 2016.

138 ‘Je merkte het meteen als Wytze er niet was’, *NRC Next*, 5 november 2016.

139 ‘Vindicat viert feest met handrem erop’, *Dagblad van het Noorden*, 24 november 2016.

‘Vooral de dood van Wytze maakt dat Vindicaters nu meer dan ooit op elkaar letten. Als iemand te veel gedronken heeft, zeggen mensen al snel: ik loop met je mee, ik haal je even op of ik zet je in een taxi. Iedereen is een beetje aangeslagen.’

Na de vermissing keert de rust bij Vindicat langzaam terug. In november wordt de eerdergenoemde commissie in het leven geroepen die zal toezien op de afspraken tussen de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool, de gemeente en de Groninger studentenverenigingen.¹⁴⁰ Studentenverenigingen die zich schuldig maken aan geestelijk of lichamelijk geweld verspelen hun recht op de bestuursbeurzen. Een accreditatiecommissie, bestaande uit onder meer oud-politiekorpschef Martin Sitalsing en twee oud-Vindicatleden, zal gaan beoordelen of de doorgevoerde maatregelen afdoende zijn om bij de eerstvolgende introductie nieuwe excessen te voorkomen. Terwijl de accreditatiecommissie haar werk doet, komt *NRC Handelsblad* in mei 2017 met nieuws over de interne Commissie tot Overdracht Corps Kennis (COCK). Deze commissie, die bij Vindicat de jaarlijkse leiding heeft over het introductieprogramma, zou vanwege excessen in het verleden al eerder door de Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool op de vingers zijn getikt.¹⁴¹

Op 15 mei 2017 maakt het Openbaar Ministerie bekend dat de 24-jarige verdachte wordt vervolgd voor zware mishandeling.¹⁴²

10.3 Verantwoordelijk zijn of verantwoordelijkheid nemen?

In crisissituaties is normaliter de verantwoordelijkheid leidend voor de beslissing of een autoriteit zich in een crisis mengt. De Bestuurlijke Netwerkkarten, waarin verantwoordelijkheden van verschillende partijen zijn uitgeschreven en wordt toegelicht wanneer welke partij ‘aan zet’ is, zijn bij uitstek een voorbeeld van een planmatige aanpak. Toch is de werkelijkheid weerbarstiger. Zo lieten de *Lessen uit crises en mini-crisis 2012* al zien dat in de praktijk nog wel eens verschil van

¹⁴⁰ ‘Groningse studentenverenigingen aan banden na incidenten Vindicat’, *NRC Handelsblad*, 1 november 2016.

¹⁴¹ ‘Vindicat werd al eerder op de vingers getikt’, *NRC Handelsblad*, 19 mei 2017.

¹⁴² ‘Strafvervolgning in mishandelingszaak Vindicat’, persbericht Openbaar Ministerie, 15 mei 2017.

inzicht bestaat over de vraag wie nu eigenlijk de probleemeigenaar is. Populair gezegd: ‘Wie neemt of krijgt het aapje op de schouder?’

De casus over *Vindicat* bevestigt dat het soms uitermate *fuzzy* is wanneer een partij geacht wordt om de zaak naar zich toe te trekken. Het is geen dichotome kwestie van verantwoordelijk of niet-verantwoordelijk zijn. Ook zagen we dat organisaties onderling verdeeld kunnen zijn over de mate waarin zij verantwoordelijk zijn voor een ‘crisis bij de burens’. Waar de Rijksuniversiteit Groningen in een eerste reactie afhoudend reageerde op ‘De Oprechte Almanak’ en de banglijst afdeed als een interne kwestie, vond de minister van Onderwijs dat het wel degelijk aan de Rijksuniversiteit was om in te grijpen. Ook al had de Rijksuniversiteit Groningen geen formele rol, haar werd door anderen, onder wie de minister, wel een rol toegedicht. Het dilemma dat deze casus blootlegt, is dan ook de vraag wanneer het gepast is om verantwoordelijkheid in een crisis te pakken, ook als de formele verantwoordelijkheden daar niet direct aanleiding toe geven.

10.4 Beschouwing

De verantwoordelijkheid die organisaties bij crises hebben, is niet in beton gegoten. Een organisatie kan zich verantwoordelijk *voelen* en daar naar handelen, ongeacht de formele verantwoordelijkheden. De gemeente Utrecht ontfermde zich in 2012 over de flatbewoners van een flat op Kanaleneiland toen daar asbest was aangetroffen. De gemeente voelde zich zogezegd verantwoordelijk, ook al was de flat eigendom van een woningcorporatie. Een paar jaar later, tijdens een grote gasexplosie in de Moddermanstraat in Rotterdam, legde de gemeente de verantwoordelijkheid nadrukkelijker bij woningcorporatie Havensteder (zie Van Duin & Radstake, 2016). De gemeente meende alleen verantwoordelijk te zijn voor de opvang in de eerste uren na de klap en wilde de zaak, in tegenstelling tot de situatie in Utrecht, weer snel bij de eindverantwoordelijke woningcorporatie terugleggen. Later moest de gemeente in een evaluatie aangeven dat zij daar te makkelijk over had gedacht. ‘De gemeente houdt een regieverantwoordelijkheid om de betrokken actoren beter de gelegenheid te geven goed de eigen rollen in dit proces op te pakken en de overdracht van de crisis naar nazorgfase soepel te laten verlopen’, aldus de schriftelijke evaluatie. Waaruit nog

maar eens blijkt dat ook de timing van de overdracht van verantwoordelijkheden een dilemma op zich is.

In de casus Vindicat voelde de Senaat zich primair verantwoordelijk voor het verschijnen van de 'bangalijs' en het feit dat tijdens de introductieweken hoofdletsel was toegebracht aan een eerstejaars student. Het waren beide zaken die zich in de sfeer van de vereniging voordeden en waar de Senaat verantwoordelijk voor kon worden gehouden. Meer afstand werd genomen tot de incidenten bij en rond de Vindicathuizen. Daar werd de primaire verantwoordelijkheid bij de Vindicathuizen en ook de politie gelegd om tot een oplossing te komen.

Bij het hoofdletsel lijkt sprake te zijn geweest van een inschattingsfout van Vindicat. In de beoordeling van het letsel heeft de studentenvereniging lang vastgehouden aan het interne rechtssysteem, totdat ze moest erkennen dat dit in de gegeven situatie geen oplossing bood. Omdat het medisch dossier over het hoofdletsel niet kon worden ingezien, kon Vindicat bovendien niet tot een oordeel komen over de ernst van de situatie. Toen uiteindelijk werd besloten om mee te werken aan het onderzoek van het Openbaar Ministerie ontstond het beeld dat de studentenvereniging alsnog, met hangende pootjes, moest erkennen dat zij inderdaad niet boven de wet stond. Men dacht het onder de eigen verantwoordelijkheid af te kunnen handelen, maar bleek dat niet waar te kunnen maken. Weliswaar was Vindicat zelf verantwoordelijk voor het verloop van de ontgroening, maar de studentenvereniging besefte te laat dat de verdenking te zwaar was om met intern tuchtrecht af te doen.

De gelaagdheid in verantwoordelijkheid zien we ook terug bij de rol die derden in deze casus speelden. De Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool, de gemeente en oud-Vindicatleden volgden de studentenvereniging in de lijn dat het luchtbuksincident en de poging tot brandstichting weliswaar over de schreef gingen, maar dat de vereniging de huizen niet aan een touwtje had. Wel bemoeiden zij zich met de gebeurtenissen die nadrukkelijker aan de verantwoordelijkheid van Vindicat raakten. De Rijksuniversiteit schatte in eerste instantie in dat de studentenvereniging ook daarin geen rol had, maar boog toen anderen Vindicat wel degelijk een rol toedichtten. Nadat minister Bussemaker de druk opvoerde en aangaf dat ze de reactie van de

Rijksuniversiteit Groningen vooralsnog ‘volstrekt onvoldoende’ vond, werden ook de uitlatingen vanuit de universiteit steviger. De minister zag voor de Rijksuniversiteit Groningen geen feitelijke, maar wel een morele verantwoordelijkheid om normen te stellen en te handhaven, hetgeen zij bevestigde in de beantwoording van vragen uit de Tweede Kamer:¹⁴³

Hoe beoordeelt u de opstelling van het bestuur van de Rijksuniversiteit van Groningen die de bangalijst een interne verenigingszaak noemt? Heeft u het gevoel dat het universiteitsbestuur voldoende opgekomen is voor de belangen van de 22 slachtoffers?

‘De eerste reactie van een woordvoerder van de Rijksuniversiteit Groningen was onvoldoende. Ik heb dit ook kenbaar gemaakt aan het college van bestuur. De collegevoorzitter heeft zich terecht een stuk steviger uitgelaten over dit incident, evenals het incident rondom de ontgroening. De collegevoorzitter heeft eveneens aangegeven het volstrekt onacceptabel te vinden wat er is gebeurd.’

Deelt u de mening dat van het universiteitsbestuur, als orgaan dat midden in de samenleving en academische wereld staat, een meer normerende uitspraak mag worden verwacht?

‘Ja. Een universiteit kan dit verwerpelijke gedrag tegenover vrouwen niet accepteren. Daarom heb ik ook opheldering gevraagd bij de Rijksuniversiteit Groningen en het college van bestuur gevraagd zich te beraden op stappen tegen de studentenvereniging.’

Ook voerde minister Bussemaker de druk op bij alumni van Vindicat, om ook daar vanuit een morele verantwoordelijkheid nadrukkelijker afstand te nemen van de vereniging.¹⁴⁴ Zo deed zij een beroep op oud-Vindicater en CDA-partijleider Buma:

¹⁴³ Aangangsel Handelingen Tweede Kamer 2016/17, 277.

¹⁴⁴ Nu.nl, 30 september 2016. Politiek: Bussemaker wil dat Buma afstand neemt van studentencorps Vindicat. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.nu.nl/politiek/4329327/bussemaker-wil-buma-afstand-neemt-van-studentencorps-vindicat.html>.

‘De partijleider van de partij van normen en waarden riep onlangs nog moslims op om afstand te nemen van aanslagen die in de naam van de islam werden gepleegd. Neem hier afstand van en geef aan dat dit absoluut niet kan’, aldus Bussemaker.

Mede onder druk van de minister begonnen de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool zich in de kwestie van de ‘bangalijs’ en het ontgroeningsincident te roeren. De casus laat daarmee zien dat partijen zich bij het ontbreken van een formele verantwoordelijkheid soms toch genoodzaakt zien om hun invloed aan te wenden. De minister deed dit getrap, via de hogeschool, de universiteit en de alumni. Onder de druk vanuit Den Haag voelden de hogeschool en universiteit zich genoodzaakt om alsnog stappen te zetten richting Vindicat. Daarbij hadden zij een machtig ‘wapen’ in handen. Omdat de Hanzehogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen samen een compensatie betalen voor het bestuurswerk van de bestuursleden van Vindicat, konden zij dreigen met het stopzetten van deze beurzen als de Senaat zich niet aan de wensen van de onderwijsinstellingen zou conformeren.

Door de pressie op te voeren werd de aap van Vindicat niet overgenomen, maar werd wel een beweging in gang gezet die moest leiden tot een structurele oplossing. In dit geval was Collegevoorzitter Pijlman van de Hanzehogeschool het meest expliciet in zijn pressie. Als een ‘Rijdende rechter’ had hij een oordeel klaar en ging hij op de stoel van Vindicat zitten. Hij riep op om de studenten die betrokken waren bij de bangalijs en het letselincident te royeren en aangifte te doen. De Rijksuniversiteit Groningen opereerde terughoudender en legde de bal, waar mogelijk, terug bij Vindicat. Zo gaf Elmer Sterken, de rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen, aan dat het in de rede had gelegen als Vindicat hulp had gevraagd:¹⁴⁵ ‘Als vereniging moet je van tevoren weten hoe je met zo’n incident omgaat. Het is belangrijk om dan meteen hulp te zoeken bij de openbare orde.’ Hij legde de oorzaak van de escalatie bij het gesloten karakter van Vindicat, niet bij een gebrek aan hulp en ondersteuning van ‘buitenaf’.

¹⁴⁵ NOS, 31 oktober 2016. Nieuwsuur: Artikel: ‘Rector RUG: cultuur van ontgroenen is verleden tijd’. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2140676-rector-rug-cultuur-van-ontgroenen-is-verleden-tijd.html>.

Waar Pijlman hard van leer trok, speelden advocate Ficq en burgemeester Den Oudsten het spel subtieler toen zij het interne rechtstelsysteem ter discussie stelden. Zij positioneerden zich meer als dorpsoudsten, die de pas aangetreden Senaat van Vindicat van advies voorzagen om tot een duurzame oplossing te komen. Zoals Den Oudsten in de *Leeuwarder Courant* liet optekenen: ‘De doofpotcultuur moet dus plaatsmaken voor transparantie. Het is dan nergens voor nodig om de traditionele ontgroeningsrituelen, hoe flauw die misschien ook zijn, in te wisselen voor een brave introductie.’¹⁴⁶

Media leken te smullen van de problemen bij Vindicat, omdat er steeds nieuwe incidenten opdoken die met tal van invalshoeken konden worden gebracht. Het idee dat er bij een corps, de afspiegeling van de elite, zaken gebeurden die het daglicht niet konden verdragen, was een nieuwswaardig beeld. Nadat RTV Noord over de Bangaliïst berichtte, namen andere media het nieuws dan ook snel over. Er ontstond een mediahype, die verder aan kracht won toen de zaak over het hoofdletsel naar buiten kwam. In een avonduitzending van *Paauw* (29 september 2016) ging minister Bussemaker in debat met oud-studenten van Vindicat, waarin zij duidelijk stelling nam tegen de elitaire corpora. Ze maakte de vergelijking met treitervloggers, die ook hard werden aangepakt. Zij nam duidelijk stelling en bevestigde dat de studentenverenigingen niet boven de wet stonden.

Mede doordat het hele netwerk rond Vindicat werd gemobiliseerd kregen de media volop kans om bij deze en gene nieuwe invalshoeken en opvattingen op te tekenen. Daarnaast speelde ook mee dat de toegenomen media-aandacht zijn weerslag begon te krijgen op het beeld van ‘Groningen als gezellige studentenstad’. De reeks van incidenten werd simpelweg te groot om af te doen als een akkefietje binnen een studentenvereniging; zonder interventies van de Hanzehogeschool, Rijksuniversiteit Groningen en gemeente Groningen liep de stad inmiddels een reële kans op reputatieschade. Daarmee hadden deze partijen ook een gezamenlijk belang om het beeld, waar mogelijk, bij te sturen. Waar de crises begonnen met een enigszins vrijblijvende, morele verantwoordelijkheid, ontstond naarmate de incidenten aanhielden ook een harde verantwoordelijkheid om de eigen reputaties te beschermen.

¹⁴⁶ ‘Groningen draaft door’, *Leeuwarder Courant*, 30 september 2016.

Tot aan de vermissingszaak bleven de media verslag doen van de incidenten die elkaar in hoog tempo opvolgden. De vermissingszaak zorgde er uiteindelijk voor dat de mediadruk net zo snel verdween als deze was gekomen. Doordat Vindicat in rouw ging en een week lang alle activiteiten stillegde, leek het alsof de buitenwereld het ongepast vond om Vindicat nog aan te vallen op de misstappen van daarvoor. De ophef over de gebeurtenissen die de weken ervoor de media domineerden, ging na de vermissingszaak als een nachtkars uit.

10.5 Conclusie

Al met al gaven de incidenten bij Vindicat een bijzonder inkijkje in de gelaagdheid van crises. Crisissituaties doen zich per definitie voor in een krachtenveld van organisaties, die met sterke en zwakke verbanden aan elkaar verbonden zijn. Een crisis is als een steen in de vijver, waarna de partijen in het krachtenveld zich moeten herschikken. Soms uit verantwoordelijkheid, soms uit betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel. Daarbij is de rol van de overheid altijd een bijzondere. Waar een fabrikant primair verantwoordelijk is voor de eigen crises, is de overheid soms ook verantwoordelijk voor crises die bij anderen gebeuren. De overheid was ook hier het vangnet, doordat zij te maken kreeg met een toegedichte verantwoordelijkheid en 'iets moest' met de effecten. In dit geval hadden de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanze Hogeschool en de gemeente Groningen part nog deel aan het ontstaan van de bangalijs, het incident tijdens de ontgroening, het schietincident en de brandstichting. Toch raakten al deze incidenten de naam en faam van Groningen als studentenstad, een belang dat deze partijen gedurende het proces steeds nadrukkelijker verbond.

In die zin geeft de casus Vindicat inzicht in het gegeven dat het bij crises niet alleen gaat om wie formeel verantwoordelijk *is*, maar ook om wie zich verantwoordelijk *voelt*. De vraag wie verantwoordelijk *is*, beperkt zich uiteindelijk tot een ja/nee-vraag. Je bent verantwoordelijk of je bent het niet. Zich verantwoordelijk *voelen* is een mechanisme waar partijen hun eigen positie op de schaal van verantwoordelijkheid kunnen plaatsen. Het is geen dichotome, maar een continue schaal. Je kunt je immers weinig, matig, gemiddeld of sterk verantwoordelijk voelen. In deze casus waren de Groningse partijen eensgezind

dat zij zich in meer of mindere mate verantwoordelijk 'voelden'. De een (minister van OC&W) wat eerder dan de ander (Rijksuniversiteit Groningen), en de een ook wat subtieler (burgemeester) dan de ander (Hanzehogeschool). Maar het gezamenlijke belang was duidelijk: de studentenvereniging aanspreken op verkeerd gedrag, in de hoop dat de schade voor het gehele krachtenveld binnen de perken zou blijven. Daar lijkt men uiteindelijk in te zijn geslaagd, niet in de laatste plaats door het instellen van de commissie die Vindicat aanbevelingen gaat doen voor de introductie in het komend jaar.